

JE, BIBLIA INA
FAIDA LEO?

KATIKA TOLEO HILI

- 3 **HABARI KUU**
Je, Biblia Ina Faida Leo?
- 8 **KUUTAZAMA ULIMWENGU**
Kuchunguza Afya
- 9 **Hekima Ni Ulinzi**
- 10 **MSAADA KWA AJILI YA FAMILIA**
Mtoto Wako Anapokuuliza Kuhusu Kifo
- 12 **MAHOJIANO**
Kwa Nini Kasisi Alibadili Dini?
- 14 **MAONI YA BIBLIA**
Masihi
- 16 **JE, NI KAZI YA UBUNI?**
Ncha za Mabawa ya Ndege Wanaopaa Angani

HABARI ZAIDI KWENYE INTANETI

MATINEJA

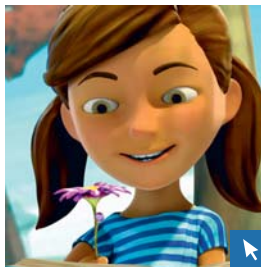
VIBONZO KWENYE UBAO

Tumia Vituo vya Mawasiliano kwa Hekima

Furahia kuungana na marafiki kwenye Intaneti huku ukihakikisha uko salama.

(Tafuta kwenye MAFUNDISHO YA BIBLIA > MATINEJA)

WATOTO

UWE RAFIKI YA YEHOVA

Unafurahi Unapotoa

Katika video hii, ona jinsi Caleb na Sophia wanavyojifunza faida ya kutoa.

(Tafuta kwenye MAFUNDISHO YA BIBLIA > WATOTO)

HABARI KUU

JE, BIBLIA INA FAIDA LEO?

‘Kwa mara ya kwanza maishani mwangu, nilipata furaha.’

HILTON alipenda mchezo wa ndondi. Akiwa na umri wa miaka saba alikuwa akipigana na watu si tu kwenye jukwaa la ndondi bali pia mitaani. Alipojiunga na shule ya upili (sekondari) yeye na rafiki zake walizurura wakitafula mtu wa kumpiga. Anasimulia hivi: “Nilikuwa mwizi, nilicheza kamari, niliwanyanyasa wanawake, nilitazama ponografia, na kuwatukana wazazi wangu. Tabia yangu iliharibika hivi kwamba wazazi wangu walifikiri nisingeweza kubadilika. Baada ya kumaliza shule ya upili, niliondoka nyumbani.”

Aliporudi nyumbani baada ya miaka 12, wazazi wake hawakuamini macho yao! Hilton alikuwa mtulivu, mpole, na mwenye heshima. Ni nini kilichomfanya abadilike? Alipokuwa mbali na nyumbani, alitafakari sana kuhusu maisha yake. Pia, alianza kuingunga Biblia ili imsaidie kubadilisha mwenendo wake. Anasimulia hivi: “Nilitumia mambo niliyojifunza katika Biblia. Mambo hayo yalititua ndani kuuvua utu wangu wa zamani na kutii amri inayopatikana kwenye andiko la Waefeso 6:2, 3 linalosema kwamba ninapaswa kuwatii wazazi wangu. Kwa mara ya kwanza maishani mwangu, nilipata furaha ya kweli na kuwafurahisha wazazi wangu.”

Simulizi la Hilton linaonyesha jinsi Biblia ilivyo na nguvu ya kumbadili mtu na jinsi viwango vyake vilivyo na faida. (Waebrania 4:12) Acheni tuchunguze baadhi ya viwango hivyo, kama vile: unyoofu, kujizuia, uaminifu, na upendo—na tuone jinsi vinaoweza kuboresha maisha yetu.

JE, NI KITABU KILICHOPITWA NA WAKATI?

Watu wengine husema kwamba Biblia imepitwa na wakati. Wanafananisha Biblia na mwongozo wa kompyuta ambao umepitwa na wakati. Lakini jambo hilo si kweli. Muundo wa kompyuta hubadilika na kusababisha mwongozo wake kupitwa na wakati. Hata hivyo, tabia za asili za wanadamu hazibadiliki. Kwa mfano, leo watu hupendana au kuchukiana, huaminiana au kusalitiana, hutendeana kwa fadhili au kwa ukatili kama tu ilivyokuwa katika enzi za mababu zetu. Kwa hiyo inapohusu mambo ya msingi ya wanadamu, “hakuna jambo jipya chini ya jua.”—Mhubiri 1:9.

UNYOOFU

KANUNI YA BIBLIA: “Ni nani atakayekuwa mgeni katika hema lako [Mungu]? . . . Yeye anayetembea bila kosa na kuzoea kutenda uadilifu na *kusema kweli katika moyo wake*.”—Zaburi 15:1, 2.

FAIDA: Watu wengi huvutiwa na sifa ya unyoofu na uaminifu. Lakini wanatendaje wanapojua kwamba watafaidika kwa kutenda kwa njia ambayo si ya unyoofu na ikiwa hakuna yeyote atakayewakamata? Jambo hilo litategemea hali ya mtu ya moyoni.

Raquel, mwanamke ambaye kazi yake ilihusisha kununua bidhaa mbalimbali za kampuni, alisema hivi: “Wauzaji fulani wa-

lijaribu kunihonga. Waliniahidi kwamba iwapo ningenunua bidhaa zao, wangenipa kisiri baadhi ya pesa za ziada zilizokusudiwa kwenda kwenye kampuni niliyofanyia kazi. Lakini nilikumbuka ushauri wa Biblia kuhusu umuhimu wa unyoofu na nika-kataa pesa hizo. Msimamizi wangu alipojua jambo hilo, aliendelea kuniamini zaidi.”

Ikiwa Raquel angekubali kupokea ru-shwa hiyo, huenda angefaidika kifedha kwa muda mfupi tu. Lakini hali ingekuwa-je ikiwa mwajiri wake angegundua jambo hilo? Je, Raquel angefutwa kazi? Je, ange-faulu kupata kazi nyingine wakati ujao? Jambo muhimu kwake lilikuwa kudumisha dhamiri njema na heshima yake. Andiko la Methali 22:1 linasema: “Ni afadhali kuchagua jina badala ya utajiri mwingi; kiba-li ni bora kuliko hata fedha na dhahabu.”

Jessie pia alikuwa mnyoofu na mwami-nifu, na aliaminiwa sana na mwajiri wake. Alifaidikaje? Mwajiri wake alimteua kuwa msimamizi na akampa uhuru wa kujipa-ngia shughuli zake za kazi. Jambo hilo lili-msaidia apate muda zaidi wa kuwa pamo-ja na mke na watoto wake na hata muda kwa ajili ya mambo ya ibada.

Wajiri wengine hutafuta wafanyakazi miongoni mwa mashirika yanayojulikana kuwa na watu wenye sifa ya unyoofu. Kwa mfano, meneja mmoja wa kampuni nchini Filipino aliandika barua kwenye ofisi ya tawi ya Mashahidi wa Yehova nchini humo akiomba Mashahidi wajaze maombi ya kazi katika kampuni yake. Alisema hivi: Wao ni “wachapakazi, ni wanyoofu, na waaminifu.” Bila shaka, utukufu na sifa zi-mwendee Yehova Mungu, ambaye anatu-fundisha ‘tuchukie yaliyo mabaya’ na ‘ku-penda yaliyo mema.’—Amosi 5:15.

Jessie aliaminiwa na mwajiri wake kwa sababu ya kuwa mfanyakazi mnyoofu

**“Nahisi kwamba
nilinusurika kifo!”**

KUJIZUIA

KANUNI YA BIBLIA: “Mtu mjinga huiachilia roho yake yote, lakini mwenye hekima *huituliza mpaka mwisho*.”—Methali 29:11.

FAIDA: Ikiwa ungeorodhesha faida zina-zotokana na kuwa na sifa ya kujizuia, bila shaka ungehitaji rundo la karatasi! Kwa ufupi, sifa hii hutulinda kiafya. Biblia hu-sema hivi: “Moyo mtulivu ni uzima wa mwili wenye nyama.” Pia inasema, “Moyo wenye shangwe ni dawa nzuri.” (Methali 14:30; 17:22) Utafiti umeonyesha kwa-mba watu wakali na wanaopenda kuka-sirika ovyoovyo wanaweza kupata matati-zo ya afya na hasa ugonjwa wa moyo. Kwa

kweli, kuwa na sifa ya kujizuia kuna faida nyingi.

Cassius, ambaye ana umri wa mia-ka 30 hivi anasema: “Nilipenda mabisha-no na nilikasirika upesi, na mara kwa mara pia nilipenda kupigana. Sikujiheshi-mu. Lakini nilipoanza kufuata kanuni za Biblia mambo yalibadilika. Nilijifunza jinsi ya kudhibiti hasira, kuwa mnyenyekevu, na hata kuwasamehe wengine. Nisingefa-nya hivyo, leo hii ningekuwa gerezani. Ku-sema kweli, nahisi kwamba nilinusurika kifo!”

Cassius alijifunza kudhibiti hasira
na kuwasamehe wengine

UAMINIFU

KANUNI YA BIBLIA: “Ndoa na *iheshimiwe* kati ya wote, na kitanda cha ndoa kiwe *bila unajisi*.”—Waebrania 13:4.

FAIDA: Watu wengine wanasema kwamba maneno hayo yamepitwa na wakati. Hata hivyo, wamekosea sana! Ukosefu wa uaminifu una madhara makubwa leo, sawa tu na ilivyokuwa Biblia ilipoandikwa.—Methali 6:34, 35.

Jessie, mwanamume aliyefunga ndoa na aliye na watoto wawili, alisema hivi: “Uaminifu katika ndoa umechangia kwa kiasi kikubwa furaha na uhusiano mzuri nilio nao pamoja na mke wangu. Kuaminiana ni jambo muhimu sana katika ndoa. Ukosefu wa uaminifu husababisha kutokuaminiana.” Vilevile watoto huathiriwa sana mume na mke wanapokosa uaminifu katika ndoa yao!

Ligaya* alihatarisha ndoa yake. Anasema hivi: “Nilianza kushirikiana na watu wa-

* Baadhi ya majina yamebadilishwa.

siofaa. Nikaanza kwenda kwenye vilabu vya usiku na pia kufanya uzinzi.” Je, maisha hayo yalimletea furaha? La hasha! Kila siku alikorofishana na mume wake, na hakuwa na furaha. Anaongezea kusema hivi: “Nilipotafakari kuhusu matatizo niliyojiletea, nilitambua kwamba wazazi wangu hawakuwa wamekosea walipokuwa wakiambia, ‘Mashirika mabaya hugaribu tabia nzuri.’”—1 Wakorintho 15:33.

Ligaya anaendelea kusema: “Kabla mambo hayajaharibika kabisa, niliamua kucha njia zangu mbaya, na nikaanza kuji-funza Biblia. Wakati huu niliamua kufuata mambo niliyokuwa nikijifunza.” Ikawaje? Ligaya aliokoa ndoa yake, na mume wake akaanza kumheshimu na kumtendea kwa fadhili. Anamalizia kwa kusema hivi: “Biblia ilibadili maisha yangu, na sijuti kwamba niliacha njia zangu mbaya na marafiki niliokuwa nao.”

BIBLIA ILIBORESHA MAISHA YANGU

Linh, ni mwanamke anayeishi Kusini-Mashariki mwa Asia. Mwandishi wa *Amkeni!* alimhoji kuhusu jinsi ambavyo Biblia imeboresha maisha yake.

Ulilelewa katika dini gani?

Nililelewa katika familia ya Ki-budha. Sikujua lolote kuhusu Mungu wa kweli.

Je, uliridhika na maisha yako?

La hasha! Nilikuwa na matatizo mengi sana. Sikujua jinsi ya kupanga matumizi ya pesa zangu, jinsi ya kupata marafiki wazuri, na nilishindwa kuwasaidia wazazi wangu walipopatwa na matatizo.

Maisha yako yamebadilika. Tueleze ilikuwaje?

Wasichana fulani Mashahidi wa Yehova walianza kunifundisha Biblia. Nilipokuwa na matatizo, niliwafikia na kuwaomba mwingo. Hata ingawa walikuwa na umri mdogo kuliko mimi, walinipa mashauri mazuri sana—mashauri

UPENDO

KANUNI YA BIBLIA: “Jivikeni upendo, kwa maa-na huo ni *kifungo kikamilifu cha muungano*.” —Wakolosai 3:14.

FAIDA: Upendo unaotajwa mara nyingi katika Biblia si ule wa kimahaba au kimapenzi. Bali, Biblia huzungumzia zaidi kuhusu upendo unaoongozwa na kanuni, wenye sifa kama vile huruma, kusamehe, unyenyekevu, fadhili, upole, na subira. (Mika 6:8; Wakolosai 3:12, 13) Tofauti na hisia za kimahaba ambazo mara nyingi hufifia kadiri muda unavyopita, upendo huo huendelea kukua daima dawamu.

Brenda, mwanamke ambaye amekuwa katika ndoa kwa karibu miaka 30, anasema hivi: “Upendo kati ya watu waliofunga ndoa karibuni hauwezi kulinganishwa na kina cha upendo ambacho mume na mke huonyeshana kadiri muda unavyopita.”

Sam, mume ambaye amekuwa katika ndoa kwa zaidi ya miaka 12, anasema hivi: “Sikuzote mimi na mke wangu tumefurahia na hata kushangazwa na jinsi mashauri ya Biblia yali-vyo rahisi kueleweka, na jinsi ambavyo kuya-tumia huleta matokeo mazuri. Unapoyatumia, mambo yanakuwa shwari. Hata ingawa ninge-

penda kusema kwamba nafuata mashauri ya Biblia nyakati zote, kuna wakati ambapo nina-shindwa kufanya hivyo. Kwa mfano, ninapo-kuwa katika hali ya kuudhika upesi, kutaka ku-fanya nipendavyo, au ninapokuwa nimechoka. Nyakati kama hizo mimi humwomba Yehova anisaidie kushinda hisia zozote zisizofaa. Ki-sha ninamkumbatia mke wangu, na baada ya muda mfupi, hali inakuwa shwari kana kwa-mba hakuna jambo lolote baya lililotendeka!”

Yesu Kristo alisema “hekima huonyeshwa kwa matendo yake.” (Mathayo 11:19) Kwa msingi wa maneno hayo, ni Biblia pekee yenye hekima ya kweli. Imethibitika kwamba viwa-ngo na mafundisho yake huwanufaisha watu sikuzote. Viwango na mafundisho yake huwa-nufaisha watu wa nchi na tamaduni zote. Bib-lia inaelezea kwa kina kuhusu tabia za asili za wanadamu na hilo halishangazi kwa saba-bu Mtungaji wa Biblia ni Muumba wetu—Yeho-va Mungu. Hata hivyo, kufuata mafundisho ya Biblia kutatuthibitishia kwamba yeye ndiye chanzo cha viwango hivyo. Kwa hiyo, Biblia inatualika tufuate na kutumia viwango na ma-fundisho ya Yehova inaposema “onjeni mwone ya kuwa Yehova ni mwema.” (Zaburi 34:8) Je, utakubali mwaliko huo? ■

ambayo hayakutegemea maoni yao. Walinionyesha kile ambacho Biblia inasema.

Sasa kwa kuwa nimejionea manufaa ya kufuata mafundisho ya Biblia, ninasadiki kuwa Biblia ni kitabu kutoka kwa Mungu na kinaweza kumsaidia yeyote ana-yejitahidi kuishi kulingana na mambo anayojifunza. Ingawa eli-mu ya dunia ni muhimu, hekima ya Biblia ni bora zaidi.

Tafadhali fafanaa jambo hilo.

Wazazi wangu walisoma hadi chuo kikuu na ni watu wanaohe-shimiwa sana katika jamii. Licha

ya hayo wameshindwa kupata suluhisho la matatizo yao. Isito-she tayari wametalikiana na hawana furaha. Nilipokuwa chuo kikuu, tulifundishwa kwamba nyakati nyingine njia pekee ya kutatua matatizo katika jamii ni kutumia jeuri. Hata hivyo, Biblia inatuambia kwamba wanadamu hawawezi kuleta mafanikio ya kudumu kwa sababu Mungu ha-kuwaumba wakiwa na uwezo wala haki ya kujiongoza. Hiyo ndiyo sababu mifumo yote ya utawala wa mwanadamu imejaa ufisadi chungu nzima.* Hata hi-

* Soma Mhubiri 8:9; Yeremia 10:23.

vyo tunapojinyenyekeza kwa Mu-ngu, tunaweza kuboresha maisha yetu kwa kiwango kikubwa na ku-wasaidia wengine.

Biblia imekusaidiaje?

Imenisaidia kwa njia nyingi. Sasa sihangaiiki sana, na nina marafiki wazuri. Nimejifunza jinsi ya kupa-nga matumizi ya pesa zangu na angalau ninaweza kufunga safari kutembelea sehemu fulani. Zaidi ya yote, ninaweza kuwasaidia we-nngine wanapokuwa na uhitaji.

KUCHUNGUZA AFYA

ULIMWENGUNI Shirika la Afya Ulimwenguni linatabiri kwamba kufikia mwaka wa 2035 kutakuwa na watu milioni 24 watakaogunduliwa kuwa na ugonjwa wa kansa kila mwaka. Idadi hiyo ni ongezeko la asilimia 70 ya watu wanaogunduliwa kuwa na ugonjwa huo kwa sasa. Kulingana na makadirio ya wakati huu, watu zaidi ya milioni 14 hugunduliwa kuwa na kansa kila mwaka. Karibu nusu ya watu watakaogunduliwa kuwa na ugonjwa wa kansa wakati huo watakuwa wamepatwa na ugonjwa huo kwa sababu ya mambo ya fuatayo: ulevi, kutofanya mazoezi, kunenepa kupita kiasi, kupigwa na mionzi, na kuvuta sigara.

UINGEREZA Serikali ya Uingereza ilianzisha uchunguzi kuhusu uwezekano wa kuenezwa kwa aina ya kichaa cha ng'ombe kinachoathiri wanadamu kupitia kutiwa damu mishipani. Andrew Miller, mbunge nchini Uingereza alisema hivi: "Tulipata wasiwasi sana tuliposikia kwamba ugonjwa huo usiotibika unahatarisha afya ya wananchi. Tulambiwa kwamba ugonjwa huo ungeweza kuenea kupitia damu yenye maambukizo au kupewa figo au viungo vingine vya mwili vilivyothiriwa."

Licha ya maendeleo ya kitiba, bado magonjwa yanaendelea kuwakumba wanadamu. Hata hivyo, uthibitisho unaonyesha kwamba magonjwa mengi yanaweza kuzuiwa.

NORWAY Uchunguzi uliofanywa kwa miaka 11 uliohusisha wenyeji 63,000 hivi nchini Norway ulionyesha kwamba, kushuka moyo kunaweza kuongeza kwa asilimia 40 hatari ya kupatwa na magonjwa ya moyo. Shirika la Ulaya Linaloshughulika na Magonjwa ya Moyo (*The European Society of Cardiology*) lilimnukuu mmoja wa waandishi wa uchunguzi huo aliyesema kwamba kushuka moyo hufanya mwili utokeze homoni zinazosababisha mkazo, ambazo zinaweza kumfanya mtu apatwe na magonjwa ya moyo na hata kuzuia uwezo wa mtu kufuata mashauri yatakayomsaidia kuboresha afya yake.

MAREKANI Wanasayansi wanachunguza madhara ya afya yanayosababishwa na mabaki ya moshi wa sigara, yanayoachwa kwenye sehemu mbalimbali katika nyumba, vyumba vya hoteli, na kwenye magari. Madhara ya mabaki hayo yanayoendelea kujikusanya, huongezeka kadiri muda unavyopita.

BIBLIA INASEMA NINI?

"Moyo wenye shangwe ni dawa nzuri, lakini roho iliyopondeka huikausha mifupa."—Methali 17:22.

"Acheni tujisafishe wenyewe kila unajisi wa mwili."
—2 Wakorintho 7:1.

HEKIMA NI ULINZI

“Fidia ya nafsi ya mtu ni utajiri wake, lakini maskini hajasikia kemeo.”

—METHALI 13:8.

HATA ingawa utajiri unaweza kumletea mtu faida nyingi, unaweza pia kumletea mtu matatizo hasa katika nyakati hizi za hatari. (2 Timotheo 3:1-5) Katika sehemu fulani za ulimwengu, watu matajiri, kutia ndani watalii wameporwa na wezi au kutekwa nyara.

Katika nchi moja maskini, taarifa moja ya habari ili-sema hivi: “Ujambazi, ulaghai, na utekaji-nyara ni matendo yanayosababisha uadui kati ya matajiri na maskini. Mikahawa hulindwa na walinzi wenye silaha; nyumba za matajiri huwa na kuta zenye nyaya zinazokata kama wembe, taa zenye mwanga mkali, kamera, na walinzi.” Hali hiyo iko katika nchi nyingi ulimwenguni.

Hata hivyo, Biblia inasema “maskini hajasikia kemeo.” Unawezaje kufaidika na ushauri huo wenye hekima? Ikiwa unaishi katika eneo lenye uhalifu na jeu-ri au ikiwa unahitaji kutembelea eneo kama hilo, usivae au kubeba vitu vitakavyofanya uonekane tajiri. Fikiria kwa makini nguo unazovaa na vitu unavyobeba hadharani, hasa ikiwa vitu hivyo vitaonekana waziwazi. Andiko la Methali 22:3, linasema hivi: “Mtu mwerevu ni yule ambaye ameona msiba na kujificha, lakini wasio na uzoefu wameendelea mbele nao lazima waumie.”

Hekima inayopatikana katika Biblia inaonyesha jinsi Muumba wetu anavyotujali, na kwamba anataka tuwe salama. Andiko la Mhubiri 7:12, husema hivi: “Hekima ni ulinzi . . . huwahifadhi hai waliyo nayo.” ■

Mtoto Wako Anapokuuliza Kuhusu Kifo

KIKWAZO

Mtoto wako mwenye umri wa miaka sita anakuuliza hivi: “Kuna siku utakufa?” Huenda ukashangazwa na swali hilo na kujiuliza: ‘Je, mtoto wangu ana umri wa kutosha kuelewa maana ya kifo? Naweza kumweleza?’

Sura ya 34 na 35 kwenye kitabu *Jifunze Kutoka kwa Mwali-mu Mkuu* zinaweza kumsaidia mtoto wako kujua yale ambayo Biblia inafundisha kuhusu kifo. Unaweza kupakua kitabu hicho kwenye www.jw.org/sw. Tafuta kwenye MACHAPISHO > VITABU NA BROSHUA

MAMBO UNAYOPASWA KUJUA

- Watoto hufikiria kuhusu kifo. Hata wengine huigiza kama watu waliokufa katika michezo yao. Kwa hiyo, si vibaya kuzungumzia kifo na mtoto wako, na anapokuuliza swali kuhusu kifo uwe tayari kumjibu. Unapozungumza waziwazi kuhusu kifo, unamsaidia mtoto wako kujua jinsi ya kukabiliana na kifo kinapotokea.

- Kuzungumza kuhusu kifo hakutamfanya mtoto wako apate mawazo mabaya. Badala yake, kutamsaidia kuondoa hofu. Hata hivyo, utahitaji kumsaidia awe na maoni yanayofaa. Kwa mfano, wataalamu fulani wanasema kwamba watoto wengi wenye umri wa chini ya miaka sita hawaoni kifo kuwa mwisho wa uhai. Kwenye michezo yao, mtoto anaweza kuigiza amekufa na muda mfupi baadaye akawa hai tena.

Lakini, wanapoendelea kukua watoto huanza kuelewa kwamba kifo ni jambo zito. Hali hiyo inaweza kuwafanya waulize maswali mengi na hata kuwa na wasiwasi na kuogopa, hasa ikiwa aliyekufa ni mtu wanayemjua. Kwa hiyo, ni muhimu uzungumze nao kuhusu jambo hili. Marion Haza, mtaalamu wa magonjwa ya akili anasema hivi: “Mtoto ataanza kuwa na wasiwasi kuhusu kifo ikiwa atahisi haruhusiwi kuzungumzia jambo hilo nyumbani.”

- Usihangaike sana kuhusu jinsi utakavyosema. Kulingana na utafiti mmoja, watoto hupenda “kusikia ukweli unaosemwa kwa fadhili.” Uwe na uhakika kwamba mtoto wako hatauliza swali hadi unapokuwa tayari kumweleza ukweli.

JAMBO UNALOWEZA KUFANYA

Tumia fursa mbalimbali kumweleza mtoto wako kuhusu kifo. Ikiwa mtoto wako ataona ndege aliyekufa kando ya barabara au mnyama wa kufugwa nyumbani akifa, tumia maswali rahisi kumsaidia aeleze hisia zake. Kwa mfano, unaweza kumwuliza hivi: “Unafikiri mnyama aliyekufa anateseka? Anahisi baridi au njaa? Unajuaje ikiwa mnyama au mtu amekufa?”—*Kanuni ya Biblia: Mhubiri 3:1, 7.*

Mwambie ukweli. Ikiwa mtu anayemjua au mtu wa ukoo amekufa, epuka kumwambia maneno ya mafumbo kama vile: “Ameenda zake au ameondoka.”

Kwa sababu mtoto anaweza kufikiri kwamba kifo ni kama ugonjwa wa kuambukiza, mwambie sivyo ilivyo

Maneno kama hayo yanaweza kumfanya mtoto wako afikiri kwamba mtu aliyekufa atarudi nyumbani hivi karibuni. Badala yake, mweleze ukweli. Kwa mfano, unaweza kumwambia hivi: “Bibi (nyanya) alipokufa, mwili wake uliacha kufanya kazi. Hatuwezi kuzungumza naye, lakini hatutamsahau.”—*Kanuni ya Biblia: Waefeso 4:25.*

Mfariji mtoto wako. Huenda akafikiri kwamba matendo au mawazo yake yalisababisha kifo cha mtu. Badala ya kumwambia kwamba hakusababisha kifo hicho, unaweza kumwuliza hivi: “Kwa nini unafikiri kwamba wewe ndiye uliyesababisha?” Msikilize kwa makini, na usipuuze hisia zake. Pia, kwa sababu mtoto anaweza kufikiri kwamba kifo ni kama ugonjwa wa kuambukiza, mwambie sivyo ilivyo.

Mruhusu mtoto wako ajieleze. Mwambie mtoto wako kuhusu watu wa familia waliokufa hata ambao hawajui. Unaweza kumsimulia mambo mazuri kuhusu shangazi, mjomba, au babu aliyekufa zamani. Unapozungumza waziwazi kuhusu watu hao, unamsaidia mtoto wako kujua kwamba anaweza kuwafikiria na kuzungumza kuwahu. Lakini usimlazimishe mtoto wako kuzungumza. Wakati mwingine unahitaji kungoja muda unaofaa zaidi ili kuzungumzia jambo hilo.—*Kanuni ya Biblia: Methali 20:5.* ■

MAANDIKO MUHIMU

“Kuna . . . wakati wa kukaa kimya na wakati wa kusema.”
—Mhubiri 3:1, 7.

“Semeni kweli kila mmoja wenu.”
—Waefeso 4:25.

“Shauri moyoni mwa mtu ni kama kilindi cha maji, lakini mtu mwenye utambuzi ataliteka.”—Methali 20:5.

MAMBO YA KUZINGATIA

Ikiwa mtu amekufa, unaweza kumsaidia mtoto wako asiwe na hofu kupita kiasi kuhusu kifo kwa kuhakikisha anaelewa mambo yafuatayo:

- Si kwamba na yeye atakufa.
- Ikiwa siku moja utakufa, hatabaki peke yake; watu wengine wa familia watamtunza.
- Mtu akifa hateseki.
- Mtu aliyekufa hataisahuliwa. Unaweza kumwambia hivi: “Hutamwona nyanya (bibi), lakini unaweza kumkumbuka kwenye mawazo yako.”

Kumbuka kwamba *kunyamaza tu* hakutamwondolea wasiwasi mtoto wako. Badala yake, kutamfanya aendelee kuwa na wasiwasi.

Kwa Nini **Kasisi** Alibadili Dini?

BAADA ya kusoma kwa miaka tisa jijini Rome, Antonio Della Gatta alitunukiwa cheo cha ukasisi mwaka wa 1969. Baadaye alifanya kazi akiwa msimamizi wa shule ya watawa (seminari) karibu na Naples, nchini Italia. Alipokuwa hapo, baada ya kusoma sana na kutafakari, alitambua kwamba mafundisho ya dini ya Ukatoliki hayapatani na Biblia. Alizungumza na mwandishi wa *Amkeni!* kuhusu jitihada zake za kumtafuta Mungu.

Tafadhali tueleze kuhusu malezi yako.

Nilizaliwa nchini Italia mwaka wa 1943. Mimi pamoja na ndugu (kaka) na dada zangu tulilelewa katika kijiji kidogo ambapo baba yangu alikuwa mkulima na pia seremala. Wazazi wetu walitulea katika imani ya Kikatoliki.

Kwa nini ulitaka kuwa kasisi?

Nilipokuwa mvulana nilipenda kuwasikiliza makasisi nilipoe-nda kanisani. Nilipenda sauti zao na jinsi walivyoongoza ibada. Kwa hiyo nikatamani kuwa kasisi. Nilipotimiza umri wa miaka 13, mama yangu alinipeleka kwenye shule ya bweni ambayo iliwaandaa wavulana kuwa makasisi.

Je, mlifundishwa Biblia?

Hapana. Nilipokuwa na umri wa miaka 15, mwalimu wangu alinipa kitabu kilichokuwa na ma-

simulizi ya Injili, yanayohusu maisha na huduma ya Yesu, na nilikisoma mara nyingi sana. Nilipofikisha umri wa miaka 18, nilienda jijini Rome na nikasoma kwenye vyuo vikuu vitatu vilivyo chini ya usimamizi wa papa. Nilisomea Kilatini, Kigiriki, historia, falsafa, saikolojia, na theolojia. Ingawa tulikariri maandiko ya Biblia na kusikiliza Biblia iliposomwa kila Jumapili, kwa kweli hatukujifunza Biblia.

Ulikuwa msimamizi wa shule ya watawa. Je, kazi yako ilihusisha kufundisha?

Kazi yangu kuu ilikuwa usimamizi. Lakini wakati mwingine nilifundisha sheria na maazimio ya Baraza la Pili la Vatican.

Kwa nini ulianza kuwa na shaka kuhusu kanisa Katoliki?

Nilihangaishwa na mambo matatu. Kwanza, kanisa lilijihusisha na siasa. Pili, kanisa halikuchukua hatua dhidi ya baadhi

ya makasisi na waumini walio-kuwa na matendo maovu. Tatu, nilitilia shaka mafundisho fulani ya Kikatoliki. Kwa mfano, nilijiuliza inawezekanaje Mungu mwenye upendo awaadhibu milele watu baada ya kufa? Je, kweli Mungu anataka tusali sala za kukariri kwa kutumia rosari?*

Sasa ulifanyaje?

Nilisali kwa Mungu huku machozi yakinitiririka. Nilinunua Biblia tafsiri ya Kikatoliki iitwa-*yo Jerusalem Bible*, ambayo ilikuwa imechapishwa katika Kitaliano, na nikaanza kuisoma. Kisha Jumapili moja asubuhi nilipokuwa nikiweka majoho yangu baada ya kutoka kwenye Misa, wanaume wawili walifika kwenye shule yetu ya watawa. Walijitambulisha kuwa Masha-hidi wa Yehova. Tulizungumza

* Biblia inatoa majibu ya maswali haya na mengine mengi. Kwa habari zaidi, tembelea jw.org/sw. Tazama kwenye MAFUNDISHO YA BIBLIA > MAJIBU YA MASWALI YA BIBLIA.

kwa zaidi ya saa moja kuhusu Biblia na mambo inayofundisha kuhusu jinsi ya kuitambua dini ya kweli.

Ulivutiwa na nini kutoka kwa Mashahidi hao?

Nilipenda jinsi walivyozungumza kwa usadikisho na jinsi walivyoeweza kupata kwa urahisi maandiko hata katika Biblia yangu. Baadaye, Shahidi mwingine aitwaye Mario, alianza kunitembelea. Alikuwa mwenye subira na mwamini-fu—kila Jumamosi saa tatu asubuhi alifika.

Makasisi wenzako walisemaje?

Niliwaalika wajiunge nasi katika mazungumzo ya Biblia, lakini hawakuona umuhimu wa kujifunza Biblia. Hata hivyo mimi nilifurahia. Niliikuwa nikijifunza mambo mengi mazuri, kama vile kwa nini Mungu ameruhusu uovu na kuteseka—mambo ambayo sikujua kabla ya hapo.

Hatimaye, sasa nimeweza kumkaribia Mungu

Je, viongozi wako walikukataza kujifunza Biblia?

Mwaka wa 1975, nilitembelea Rome mara kwa mara ili kueleza maoni yangu. Viongozi wangu walijitahidi kubadili msimamo wangu, lakini hakuna aliyetumia Biblia. Hatimaye, tarehe 9 Januari, mwaka wa 1976, niliandika barua rasmi ya kuacha Ukatoliki na kuituma Rome. Siku mbili baadaye, nikaondoka kwenye shule ya watawa na kusafiri kwa garimoshi ili nihudhurie mkutano wa Mashahidi wa Yehova kwa mara ya kwanza. Mkutano huo ulikuwa kusanyiko la watu wengi. Mambo yaliyofanyika hapo yalikuwa tofauti sana na jinsi nilivyozea. Kila Shahidi wa Yehova alikuwa na Biblia yake na wote walifungua na kusoma maandiko yaliyotajwa na wase-maji.

Watu wa familia yako walisemaje?

Wengi wao walinipinga sana. Hata hivyo, niligundua kwamba ndugu (kaka) yangu mmoja alikuwa akijifunza na Mashahidi katika eneo la Lombardy, kas-kazini mwa Italia. Nilienda kunitembelea, na Mashahidi wa Yehova wa eneo hilo wakanisaidia kupata kazi na mahali pa kuishi. Baadaye, mwaka huo-huo nilibatizwa na kuwa Shahidi wa Yehova.

Je, unajuta?

La hash! Hatimaye, sasa nime-weza kumkaribia Mungu, kwa sababu ujuzi wangu kuhusu Yeye hautegemei falsafa au mapokeo ya kanisa, badala yake unategemea Biblia. Kwa hiyo, ninaweza kuwafundisha wengine kwa uhakika kabisa. ■

MASIHI

Biblia ilitabiri kwamba Masihi angekuja ulimwenguni ili kuwakomboa watu kutokana na magonjwa, mateso, na kifo. Je, Yesu Kristo ndiye Masihi aliyeahidiwa?

Watu wangemtambuaje Masihi?

Kulingana na unabii wa Biblia, Masihi, au Kristo, angetimiza majukumu mawili, lakini kwa vipindi viwili tofauti.* Katika jukumu lake la kwanza, angekuwa mwanadamu. Ili wanadamu wamtambue, Biblia ilitaja mapema kuhusu maisha na huduma yake. Kwa kweli, “kutoa ushahidi kuhusu Yesu” ndiyo kusudi la unabii wa Biblia.—Ufunuo 19:10.

BIBLIA INASEMA NINI? Masihi angekuwa . . .

- Mzao wa Mfalme Daudi.—Isaya 9:7; Luka 3:23-31.[#]
- Angezaliwa katika mji wa Bethlehemi.—Mika 5:2; Luka 2:4-7.
- Mtangazaji mnyenyekevu wa “habari njema.”—Isaya 61:1; Luka 4:43.
- Angechukiwa na kudharauliwa.—Isaya 53:3; Mathayo 26:67, 68.
- Angesaliwa kwa vipande 30 vya fedha.—Zekaria 11:12, 13; Mathayo 26:14, 15.
- Angenyamaza kimya wakati anapohukumiwa kifo na wapinzani wake.—Isaya 53:6, 7; Mathayo 27:12-14.
- “Kondoo” wa dhabihu, ambaye angeondoa dhambi na kuwawezesha wanadamu kuwa na msimamo mzuri mbele

za Mungu.—Isaya 53:7; Yohana 1:29, 34, 36.

- Angeuawa lakini hakuna hata mfupa wake mmoja ungevunjwa.—Zaburi 34:20; Yohana 19:33, 36.
- Angezikwa pamoja na matajiri.—Isaya 53:9; Mathayo 27:57-60.
- Angefufuliwa katika siku ya tatu.—Mathayo 16:21; 28:5-7.

Yesu alitimiza unabii huo tuliozungumzia na mwingine pia. Vilevile aliponya wagonjwa na kufufua wafu. Kwa hiyo, kwa kutimiza unabii huo Yesu alituthibitisha kwamba yeye ndiye Masihi aliyeahidiwa na kwamba tunaweza kuwa na imani thabiti atatimiza kwa kiwango kikubwa ahadi zote za Biblia kuhusu wakati ujao. (Luka 7:21-23; Ufunuo 21:3, 4) Baada ya kufufuliwa na kurudi mbinguni, Yesu alikaa kwenye “mkono wa kuume” wa Mungu, akiingojea wakati wa kukamilisha kazi yake akiwa Masihi.—Zaburi 110:1-6.

“Kristo atakapofika, je, atafanya ishara zaidi ya zile ambazo mtu huyu amefanya?”—Yohana 7:31.

* Jina “Masihi” linatokana na lugha ya Kiebrania. Ilhali jina “Kristo” ambalo lina maana sawa na Masihi; linatokana na Kigiriki.—Yohana 1:41.

[#] Katika orodha hii, andiko la kwanza linahusu unabii; andiko la pili linahusu utimizo wa unabii huo.

Masihi atakamilishaje kazi yake?

Wayahudi katika siku za Yesu walitazamia Masihi awakomboa kutoka katika utawala wa Waroma na awe mtawala wa ufalme uliorudishwa wa Israeli. (Matendo 1:6) Baadaye wafuasi wa Yesu waliokuwa Wayahudi walielewa kwamba Yesu angekamilisha jukumu lake mbinguni akiwa kiumbe wa roho mwenye nguvu na aliyekabidhiwa mamlaka yote.—Mathayo 28:18.

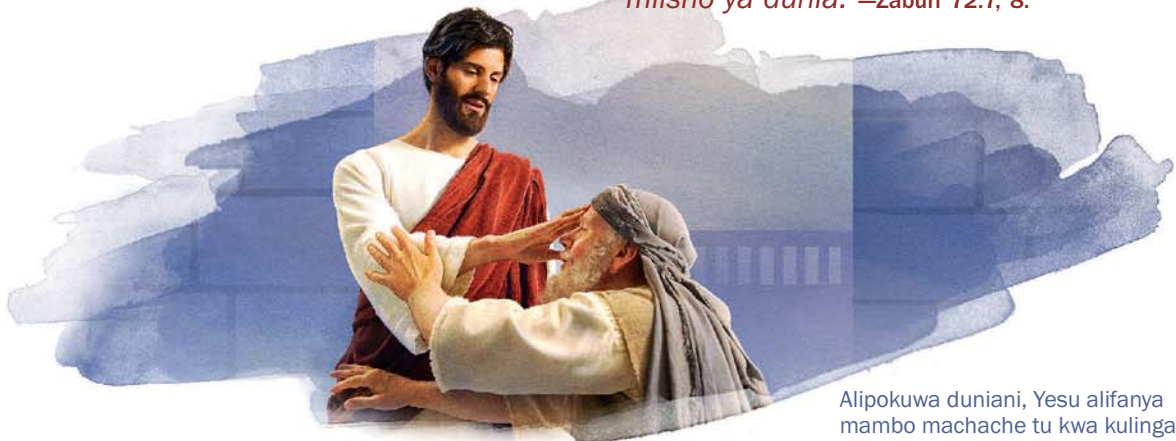
BIBLIA INASEMA NINI? Katika jukumu lake la pili, Masihi . . .

- Atatawala akiwa Mfalme wa Ufalme wa Mungu, ambayo ni serikali ya *ulimwenguni* pote.—Danieli 7:13, 14; Ufunuo 11:15.
- Atawabariki wanadamu wote wanao mwamini yeye.—Mwanzo 22:17, 18; Zaburi 72:7, 8.
- “Atayashtua mataifa mengi” atakapowaangamiza watawala wao wanaompinga.—Isaya 52:15; Ufunuo 19:19, 20.
- Atauokoa “umati mkubwa” wa wanadamu waadilifu kutoka mataifa yote ili waishi katika ulimwengu mpya wenye amani.—Ufunuo 7:9, 10, 13-17.

- Kwa msaada wa Yehova Mungu, atawafua wafu ili waishi katika Paradiso duniani.—Luka 23:43; Yohana 5:21, 28, 29.
- Atawafundisha raia zake jinsi ya kuishi kwa amani.—Isaya 11:1, 2, 9, 10.
- Ataondoa dhambi, ambayo ndiyo chanzo kikuu cha magonjwa na kifo.—Yohana 1:29; Waroma 5:12.
- Hatimaye, atazivunja kazi zote za Ibilisi na wanadamu watakuwa chini ya utawala wa Yehova Mungu.—1 Wakorintho 15:25-28; 1 Yohana 3:8.

Yesu alitimiza jukumu lake la kwanza akiwa Masihi. Pia atakamilisha jukumu lake la pili. Kwa hiyo, watu wenye hekima wanajifunza kumhusu Yesu kwa kuwa alisema hivi: “Mimi ndiye njia na kweli na uzi-ma.”—Yohana 14:6. ■

“Katika siku zake aliye mwadilifu atachipuka, na wingi wa amani mpaka mwezi utakapokuwa haupo tena. Naye atakuwa na raia . . . mpaka miisho ya dunia.”—Zaburi 72:7, 8.

Alipokuwa duniani, Yesu alifanya mambo machache tu kwa kulinganisha na yale atakayofanya ulimwenguni kote akiwa kiumbe wa roho mwenye nguvu

Eagle: © Jim Zipp/Science Source

Ncha za Mabawa ya Ndege Wanaopaa Angani

NDEGE inapopaa angani hufanya hewa izunguke haraka sana kwenye ncha za mabawa yake. Mizunguko hiyo ya hewa, hupunguza kasi ya ndege na kusababisha itumie mafuta mengi. Ndege zingine zilizo karibu zinaweza kuathiriwa na mizunguko hiyo ya hewa. Hivyo basi, ndege zinazotumia njia moja ya kurukia, zinahitaji kupeana muda wa kutosha kabla ya kupaa ili kuruhusu mizunguko hiyo ya hewa iishe.

Wahandisi wa ndege wamegundua njia ya kupunguza matatizo hayo. Ni njia gani hiyo? Ni kutengeneza ncha za mabawa kwa kuiga ncha za mabawa ya ndege wanaopaa angani kama vile korongo, tai, na aina fulani ya mwewe.

Fikiria hili: Ndege hao wanapopaa angani, manyoya yaliyo kwenye ncha za mabawa yao huinuka na kuwa wima. Kitendo hicho cha kusawazisha mabawa yake humwezesha ndege apae vizuri. Wahandisi wametengeneza mabawa ya ndege kwa kuiga muundo huo. Wakitumia bomba kubwa linalopuliziwa upepo kufanya uchunguzi, waligundua kwamba ncha za

mabawa zinapoundwa vizuri na kufuata mkoando wa upepo, hufanya ndege isitumie mafuta mengi na hivyo kusafiri kwa kasi zaidi. Kufikia sasa wamefaulu kuboresha utendaji kazi wa ndege kwa asilimia 10 au zaidi. Kwa nini imekuwa hivyo? Kitabu *Encyclopedia of Flight* kinaeleza hivi: Ncha za mabawa ya ndege zinaongeza kasi yake na pia “hupunguza uvutano unaozuia ndege isiende kwa kasi.”

Hivyo basi, ncha za mabawa ya ndege huifanya ndege isafiri mbali zaidi, ibebe mizigo mizito zaidi, bila kulazimika kuwa na mabawa marefu. Jambo hilo hufanya ndege itumie mafuta kidogo na pia nafasi ndogo ya kuegesha. Kwa mfano, kulingana na ripoti ya shirika la NASA, mwaka wa 2010 pekee, kampuni za ndege “ziliokoa lita milioni 7,600 za mafuta ya ndege ulimwenguni pote” na hilo lilisaidia kupunguza uchafuzi wa mazingira unaosababishwa na ndege.

Una maoni gani? Je, ncha zinazoinuka za mabawa ya ndege anayepaa angani zilijitokeza zenyewe? Au zilibuniwa? ■

